

משמרת ציצית חיים ג

מכיון לשם מצוה והציצית אינם ציצית של מצוה כיון דלא קיים מצות ציצית בהם אינם ציצית כלל וחשוב כאילו הבגד בלי ציצית כלל וביטל מ"ע דציצית.

ד

הקשה המנ"ח מצוה ל"ב במוסך השבת, דגבי ציצית בעינן כסותך ואם הוא שותף עם גוי בטלית פטור, וכמו כן גבי לולב אם יש לו שותף עכו"ם אינו יוצא, ואמאי נפסק בטוש"ע או"ח סי' רמ"ו דאם יש לישראל שותפות עם עכו"ם בבהמה מצוה הישראל על שביתת בהמתו ואמאי לא נאמר הכי נמי דכתוב בהמתך והיינו אם של ישראל לגמרי ולא שיש לו שותף נכרי ע"ש.

והנה באמת נסתפק הגרע"א בתשובותיו סוף סי' ס"ו אם טלית של ישראל עם שותף גוי חייבת בציצית או לא ע"ש באורך. והביא הבאר היטב בשם דמשק אליעזר דפטור. ועיין בארה"ח סי' י"ד דפסק דחייבת. ועיין באמרי בינה או"ח סי' ח' שהכריע דאם יש שיעור טלית לחיובא אף בלא חלק העכו"ם חייבת בציצית דנהי דלא מוסיף חלק העכו"ם חיוב דציצית מ"מ אינה פוטרת ונשאר החיוב מחמת חצי של ישראל, משא"כ אם יש השיעור רק בצירוף חלק העכו"ם פטור הבגד מציצית דחלק העכו"ם אינו מוסיף לחיובא ע"ש שהאריך בזה. וא"כ גבי בהמה של ישראל ועכו"ם כיון דאין דין שיעור כלל בודאי יש חיוב בשביתת בהמה מצד חצי של ישראל. ונראה עוד דאפילו אם נאמר דגבי ציצית פטור בשותפות גוי אפילו אם יש לו השיעור בלא הגוי נוכל לחלק דגבי ציצית כיון דבעי שיעור בעינן בגד חשוב ואם יש לו רק חצי מהבגד דחצי השני שייך לגוי אין לו חשיבות של בגד ופטור עליה, משא"כ גבי שביתת בהמה דאין דין שיעור כלל לא בעי בהמה חשובה ואפילו חצי בהמה של הישראל מצווים בשביתתה. ואי תיקשי לך מהא דאיתא בגמ' חולין קל"ה דפטור מפאה אם הוא שותף עם עכו"ם אף דלא בעי שיעורא, עיין באמרי בינה הנ"ל דחילק בין היכא דהחיוב מצד החפץ כגון בפאה דפטור עם שותף עכו"ם, להיכא דהחיוב מצד הגברא דחייב עם שותף גוי כגון גבי ציצית דכיון דהחיוב מצד הגברא אין לחלק בין שותף גוי לשותף ישראל ע"ש, ולפי מה שכתבנו בעניני שבת שאלה ג' דחיוב שביתת בהמה הוא מצד הגברא ולא מצד הבהמה ה"נ יחייב אף בשותף עכו"ם. והדברים ארוכים בזה ואכמ"ל.

ה

כתב המ"א וש"א בהל' ציצית סי' כ"ה דצריך ליקח טלית נאה וציצית נאים משום זה אלי ואנוהו. וגבי מזוזה לא מצינו מי שיאמר שצריך שיהא לו בית נאה משום זה אלי ואנוהו. ולכאורה כמו דאמרינן בטלית דבעינן זה אלי ואנוהו אף דהמצוה הוא הציצית והטלית הוא לכאורה רק המחייב של מצות ציצית מ"מ אמרינן דגם עליה נאמר ההלכה דזה אלי ואנוהו, כמו כן במזוזה

נאמר דאף דהמצוה הוא המזוזה מ"מ כיון דהבית הוא המחייב של מזוזה נאמר גם על הבית ההלכה דזה אלי ואנוהו.

ונראה דלא דמי, דגבי ציצית חוטי ציצית נעשים לחלק של הבגד דהכל בגד אחד והמצוה אינה אלא הציצית אלא כל הבגד עם הציצית נעשית לחפצא של מצוה דהיינו טלית של מצוה ולכן אמרינן זה אלי ואנוהו גם על הטלית, משא"כ גבי מזוזה דבודאי לא נעשית המזוזה לחלק הבית דאין צד השוה כלל בין קלף לבנין והם שני דברים נפרדים והמזוזה הוא המצוה והבנין הוא המחייב של מצוה ועל מחייב של מצוה לא מצינו זה אלי ואנוהו דרק על המצוה גופא יש ענין של התנאה לפניו במצוות ולכן לא מוזכר בשום מקום דצריך בית נאה כדי לשים בה מזוזה. והנה ראיתי בספר קה"י יבמות סי' ד' שכתב דכמו דמזוזה אין הבית נעשית חפצא של מצוה כמו כן גבי ציצית אין הטלית חלק מהמצוה ותירץ בזה קושית הברית אברהם ע"ש, ועיין לקמן שאלה ז' שהבאנו שכן תירץ האבני נזר, אולם לענ"ד נראה כמו שכתבנו דהטלית ג"כ נעשית לחלק של המצוה כמו שכתבנו שם ע"ש. ונראה קצת ראייה לזה משיטת הרמב"ם בפ"ב הל' ציצית דבעינן שהציצית יהא ממין הכנף דהיינו מצבע הכנף, והטעם מסתבר משום דנעשה לבגד אחד ולכן בעינן שיהיו מאותו צבע, וא"כ מסתבר גם כן לומר דהוי הכל חפצא אחד של מצוה. וג"כ קצת ראייה מהא דסוברים הט"ז והפמ"ג סי' כ"א דאסור להשתמש בטלית גדול בעוד הציצית בו בתשמיש שאינו מגונת, והטעם לכאורה דגם הטלית נעשית לחפצא של מצוה. (אף דהע"ת שם מתיר מ"מ אינו מוכרח שלא כדברינו דיכול להיות דסובר דזה חלק מהבגד דיוכל להשתמש בכל תשמיש, וכן בט"ק שם דמותר יכולים להסביר דזהו חלק מהשתמשות הבגד). ועוד קצת ראייה מהא דאיתא בהל' ציצית סי' י"א סע' ה' דאין עושין ציצית מהצמר הנאחז בקוצים, וביאר הבעה"מ הובא בפוסקים שם דהטעם משום דבעינן מין כנף ואין צמר כזה ראוי לעשות ממנה בגד, ומסתברא דהסברא כנ"ל דצריך ליעשות חלק מהבגד וצריך להיות מחוטים דשייכים לחוטי הבגד ולא מחוטים דלא יכולים לעשות מהם בגד. ויש להשיב על זה ולפלפל טובא ואכמ"ל.

ו

עייין בביאור הלכה הל' ציצית סי' י"ד שכתב דלשיטת ר"ת דקטן פסול לעשות ציצית משום דאינו בלבישה אינו בעשייה דהכלל דאינו בקשירה אינו בכתובה לאו דוקא בסת"ם אלא בכל התורה כולה, אם עשה הקטן שהגיע לחינוך ציצית בבגדו יצא דכיון דחויבו רק מדרבנן מיקרי בר לבישה לציציותיו, והוסיף דאפילו כשיגדיל אינו צריך להתיר ציציותו דבדיעבד סמכינן אשאר פוסקים דסוברים דכל שאינו בקשירה הוא דוקא פסול בסת"ם אבל בכל התורה כולה אינו פסול. משמע דלשיטת ר"ת אינו יוצא בציצית שעשה בקטנותו דעכשיו יש עליו חויב דאורייתא ומה שעשה בקטנותו מהני רק לחיוב דרבנן. והנה נסתפק הגרע"א או"ח סי' קס"ו בקטן שאכל ובירך בהמ"ז ונעשה גדול בלילה ולא נתעכל המזון אם חייב לברך